
**STAREA ARMATEI ROMÂNIEI LA DECLANȘAREA PRIMULUI
RĂZBOI MONDIAL. CAUZE ȘI DETERMINĂRI PENTRU
ADOPTAREA NEUTRALITĂȚII ARMATE ÎN PERIOADA
21 IULIE/3 AUGUST 1914 - 4/17 AUGUST 1916**

Dan PRISĂCARU*

***Cuvinte cheie:** Atentatul de la Sarajevo, declanșarea Primului Război Mondial, neutralitatea armată a României, starea precară de înzestrare și instruire a Armatei Române*

***Keywords:** Sarajevo's assassination, the outbreak of the First World War, Romania's armed neutrality, the poor state of supply and training of the Romanian Armed Forces*

Abstract

The Sarajevo attack on June 15/28, 1914, which led to assassination of the Archduke Franz Ferdinand, the heir to the Austria-Hungary throne, would blow up peace in Europe.

During the Crown Council held in Sinaia on July 21 / August 3, 1914, a decent political confrontation took place between Carol I, supported by Petre P. Carp, who called for the country to enter the war with the Central Powers and the other representatives of the political parties attending the meeting, headed by Prime Minister Ion IC Bratianu, adherents of Romania's neutrality. It will win the position supported by Premier Bratianu.

Developments will show that the Crown Council decision of 21 July / August 3, 1914 was correct and in the interest of the country.

One of the essential reasons for the adoption of neutrality was the precarious state of supply and training of the Romanian Army, which, without any military and political support from the Entente, was not able to successfully carry out military actions on two fronts for achieving the strategic goal of completing national unity.

1. Atentatul de la Sarajevo – pretext și declanșator al unei conflagrații cu final neprevăzut

La sfârșitul primului deceniu al secolului al XX-lea, Concertul European care asigurase pacea timp de o sută de ani încetase să mai funcționeze⁷²³.

* Cadru didactic asociat la Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” Sibiu.

⁷²³ La începutul anului 1914, sistemul diplomatic european tradițional a suferit, în doar câteva zile, cea mai completă prăbușire din istoria sa. Tensiuni au existat și în perioada anterioară, dar sistemul diplomatic european a funcționat, iar diplomația a reușit să evite calea confruntării militare. În iulie 1914, europenii aveau deja experiența unor crize mult mai direct legate de interesele fundamentale ale Marilor Puteri, dar care au fost rezolvate prin intermediul diplomației. Concertul European a cunoscut între 1815 și 1914, în general, mai multe izbâzi decât înfrângeri. Uneori această diplomație a transformat inamici în prieteni, cum a fost cazul Antantei Cordiale între Franța și Marea Britanie în 1904. De asemenea, a adus

Marile Puteri se aruncaseră cu inconștientă într-o luptă bipolară, care a avut ca rezultat consolidarea a două blocuri de putere, anticipând astfel modelul Războiului Rece ce avea să survină cincizeci de ani mai târziu. A existat o deosebire importantă însă. În era războiului nuclear, evitarea războiului constituia obiectivul prioritar al politicii externe. La începutul secolului al XX-lea însă, războaiele puteau fi declanșate cu o mare doză de ușurință. Mai mult decât atât, existau și gânditori europeni care susțineau că vărsările de sânge periodice aveau un efect purificator, o ipoteză naivă ce s-a văzut torpilată brutal de ororile Primului Război Mondial⁷²⁴.

Pe parcursul deceniilor care au urmat Marelui Război, preocupările istoricilor de a stabili responsabilitatea izbucnirii primei conflagrații mondiale au evidențiat, în general, că niciuna dintre părți nu poate fi declarată unică vinovată pentru acea iresponsabilă „*aruncare cu capul înainte spre dezastru*”. (subl.n.) Probabil că Marile Puteri uitaseră sau ignoraseră total avertismentul formulat în *Pensées* de Blaise Pascal: „*Gonim cu nesăbuiță spre prăpastie, după ce am avut grijă să așezăm în fața ochilor ceva care să ne împiedice să vedem*”⁷²⁵. (subl.n.)

În acest context, Henry Kissinger consideră că națiunile europene au transformat echilibrul de forțe și putere într-o cursă a înarmărilor fără să înțeleagă că tehnologia modernă și recrutările în masă au determinat ca ideea de război extins să constituie cea mai mare amenințare nu doar la adresa securității lor, ci și împotriva civilizației europene în general. De asemenea, celebrul diplomat american apreciază că, prin modul cum și-au formulat politica, deși, în opinia sa, toate națiunile din Europa au contribuit la producerea dezastrului, „*Germania și Rusia au fost cele care, prin însăși natura lor, au subminat orice tentativă de diminuare a consecințelor*”. (subl.n.)⁷²⁶

Pe de altă parte, Margaret MacMillan în celebra lucrare Războiul care a pus capăt păcii. Drumul spre 1914 susține ideea că de izbucnirea Marelui Război „unele puteri și liderii lor au fost mai vinovate decât altele” (subl.n.). Și adaugă: „Ambiția nebună a Austro-Ungariei de a distruge Serbia în 1914, decizia Germaniei de a o susține până în pânzele albe, nerăbdarea Rusiei de a se mobiliza militar, toate acestea îmi par să fie principalele motive care au stat la temelia izbucnirii războiului. Nici

împreună sisteme divergente de guvernare, precum cele ale Franței republicane și Rusiei autocratice. Toate aceste realizări creau europenilor în 1914 impresia că s-ar fi constituit un sistem de securitate care ajuta la menținerea păcii și la încurajarea soluțiilor diplomatice în defavoarea confruntării militare. Conflicte de mică amploare precum criza marocană din 1911, războiul italo-turc din același an, războaiele balcanice din 1912 și 1913 au fost gestionate eficient și nu s-a ajuns la o criză generală. În perioada premergătoare Primului Război Mondial, exista percepția că prin soluții diplomatice și negocieri se poate evita războiul. Se va dovedi a fi o mare iluzie. Evoluția evenimentelor în Europa după 15/28 iunie 1914 va lua un alt curs decât cel estimat. Alianțele care se constituiseră înainte de Primul Război Mondial, Tripla Alianță (Germania, Austro-Ungaria și Italia) și Tripla Antantă (Rusia, Franța și Anglia), deși destinate inițial să prevină agresiunea militară, vor fi cele care, în fapt, vor direcționa națiunile spre catastrofa europeană din 1914.

⁷²⁴ Henry Kissinger, *Diplomația*, Traducere: Mircea Ștefancu, Radu Paraschivescu, Ediția a II-a, Editura All, București, 2002, p. 142.

⁷²⁵ *Ibidem*, p. 143

⁷²⁶ *Ibidem*.

Franța, nici Marea Britanie nu doreau să intre în război, deși se poate afirma că ar fi putut face mai mult pentru a preveni declanșarea războiului⁷²⁷. (subl.n.)

Pe acest fond, în vara anului 1914, asasinarea, la 15/28 iunie 1914, la Sarajevo, capitala Bosniei, a moștenitorului tronului Austro-Ungariei, arhiducele Franz Ferdinand, a constituit detonatorul ce avea să arunce în aer pacea în Europa⁷²⁸.

Franz Ferdinand, arhiducele Austriei, moștenitorul tronului
Imperiului Austro-Ungar

Îngrijorată de perspectiva unei Serbii care să încorporeze în granițele sale pe slavii de sud, aflați sub dominația Imperiului Austro-Ungar, diplomația de la Viena va decide că a sosit, în sfârșit, momentul pentru a lichida, odată pentru totdeauna, această problemă².

⁷²⁷ Margaret MacMillan, *Războiul care a pus capăt păcii. Drumul spre 1914*, Traducere din engleză de Smaranda Câmpeanu, București, Editura Trei, 2015, p. 3.

⁷²⁸ Deși atentatul de la Sarajevo a fost considerat detonatorul direct al Primului Război Mondial, acest asasinat a fost doar pretextul războiului. Cauzele primei conflagrații mondiale au fost mult mai complexe: concurența economică, imperialismul și naționalismul, disputele anterioare nerezolvate precum lipsa surselor de materii prime și piețe de desfacere pentru industria central-europeană, sistemul de alianțe, guvernarea fragmentară, întârzieri și neînțelegeri în comunicarea diplomatică, cursa înarmărilor. De asemenea, tendința Germaniei de a deveni cea mai mare putere militară a Europei și de a înlătura supremația navală a Marii Britanii a produs tensiuni între cele două țări. La rândul său, Imperiul Austro-Ungar se confrunta cu nemulțumirea și agitația naționalităților, care solicitau, cu îndreptățire, dreptul la autodeterminare.

Momentul asasinării arhiducelui Franz Ferdinand,
la Sarajevo, la 15/28 iunie 1914

Guvernul austro-ungar va remite, la 10/23 iulie 1914, un ultimatum extrem de dur Belgradului care afecta profund independența Serbiei. Cu toate acestea, răspunsul guvernului sârb se caracteriza printr-un ton moderat și spirit de conciliere care putea servi drept bază de discuții pentru identificarea unei „soluții pașnice și acceptabile”⁷²⁹. Contrar poziției adoptate de autoritățile de la Belgrad, la 15/28 iulie 1914, Austro-Ungaria, asigurată de concursul Germaniei⁷²⁹, avea să declare război Serbiei.

Atacul armatei austro-ungare, declanșat la 16/29 iulie asupra Serbiei, a fost urmat de cascada declarațiilor de război: la 19 iulie/1 august, Germania a declarat război Rusiei, la 21 iulie/3 august Franței, iar a doua zi Belgiei; la 23 iulie/5 august Marea Britanie declară război Germaniei, iar la 30 iulie/12 august, Austro-Ungariei; la 24 iulie/6 august, Austro-Ungaria avea să declare război Rusiei, pentru ca la 29 iulie/11 august, Franța să declare război Austro-Ungariei. Interesată de coloniile germane din Asia, Japonia va intra în conflict, declarând război Germaniei la 10/23 august 1914.

⁷²⁹ Când Belgradul a răspuns ultimatumului austriac, la 25 iulie 1914, într-o manieră neașteptat de conciliantă, acceptând toate revendicările Vienei, cu o singură excepție, Kaiserul Wilhelm al II-lea, care tocmai se întorsese dintr-o croazieră, a crezut că a încetat criza. El nu a luat în calcul hotărârea Vienei de a exploata sprijinul pe care Berlinul îl oferise atât de imprudent. Mai presus de toate, Wilhelm al II-lea nu a luat în calcul faptul că, în condițiile în care Marile Puteri erau foarte aproape de declanșarea războiului, programele de mobilizare aveau câștig de cauză în fața diplomației. Potrivit lui Henry Kissinger, în 1914, Marile Puteri aveau construit în plan diplomatic un așa-zis „mecanism al Judecății de Apoi” din cauza căruia crizele erau din ce în ce mai greu de rezolvat. Conducătorii militari reduseseră masiv șansele soluționării pașnice prin elaborarea unor planuri strategice care comprimau timpul destinat luării deciziilor. Planurile militare depindeau însă de viteza lor de execuție, iar mecanismele diplomatice funcționau comod, în ritmul lor tradițional, astfel încât soluționarea crizei în condițiile unei acute presiuni a timpului devenea imposibilă (*Apud* Henry Kissinger, *op. cit.*, p. 173, 185).

Lumea se aștepta ca Marele Război care a început în august 1914 să nu dureze mai mult de trei sau patru luni, urmând a se încheia înainte de Crăciun. Estimările experților susțineau că războiul modern va fi mai puternic decât cel din trecut, dar și mai decisiv și că, indiferent care ar fi fost partea care obținea un avantaj în primele etape, ea era aceea ce avea și mijloacele necesare unei victorii rapide. În realitate, luptele au durat nu patru luni, ci mai bine de patru ani. Chiar și după aceasta perioadă, ele nu au ajuns la o tranșare definitivă a disputelor. Potrivit istoricului britanic Norman Davies, „Marele Triunghi” al blocurilor reprezentând puterile politico-militare nu a fost rezolvat decât în 1945, iar unele aspecte au trenat soluționarea până în anul 1991⁷³⁰.

2. România sub presiunea solicitărilor Puterilor Centrale și Antantei de a intra în război și imperativul apărării intereselor naționale

După declanșarea conflagrației, România și Italia, ca state membre ale Triplei Alianțe, care aveau tratate și convenții militare încheiate cu Austro-Ungaria, la care aderase și Germania, se aflau în fața unei situații dificile, fiind supuse presiunilor din partea guvernului de la Viena, dar mai ales a celui de la Berlin, care le solicita imediat intrarea în război, invocând îndeplinirea obligațiilor asumate⁷³¹.

Evenimentele derulate imediat după atentatul de la Sarajevo au generat îngrijorări și în România⁷³². La Sinaia regele Carol I se afla într-un contact permanent cu liderii partidelor politice, în special cu Ion I.C. Brătianu, care, conform relatărilor lui I.G. Duca, „[...] venea și ieșea. Stătea ceasuri întregi jos cu regele Carol, apoi se urca sus la noi, era frământat cum cred că nu l-am mai văzut niciodată de atunci.

⁷³⁰ Norman Davies, *O istorie a Europei*, Traducere din limba engleză Graal Soft, Editura RAO, 2015, p. 776.

⁷³¹ În anul 1879, cancelarul german Otto von Bismarck a reușit să realizeze o apropiere de Austro-Ungaria, încheind cu aceasta o alianță defensivă secretă îndreptată împotriva Rusiei. Dacă armata țaristă ar fi atacat una dintre aceste țări, atunci ele s-ar fi ajutat în lupta împotriva Rusiei. La această alianță a aderat, tot în secret, și Italia, în anul 1882, nemulțumită de faptul că Franța se extinsese în Tunisia. Abilul cancelar german a reușit astfel să-și îndeplinească două obiective: pe de o parte, avea un aliat puternic în eventualitatea în care Rusia ar fi declanșat vreo acțiune militară împotriva țării sale, iar pe de altă parte a reușit să izoleze Franța pe continent. Ținând cont de faptul că cea mai mare amenințare la adresa României era reprezentată de Rusia, care răpise din nou sudul Basarabiei și ale cărei armate se retrăseseră cu greu de pe teritoriul românesc după Războiul din 1877-1878, se punea problema ca România să se alieze cu o mare putere, astfel încât să nu rămână izolată și să nu fie luată prin surprindere de vreo altă tendință expansionistă țaristă. De aceea, în secret, la Viena, România a încheiat, la 18 octombrie 1883, Tratatul cu Austro-Ungaria, prin care țara noastră adera la Tripla Alianță. În aceeași zi, Germania adera și ea la Tratatul româno-austro-ungar. Aderarea României la Tripla Alianță a fost secretă și de acest lucru opinia publică românească a aflat abia după declanșarea Primului Război Mondial. Prin aderarea la Tripla Alianță, România obținea un important sprijin împotriva vreunui atac străin la adresa sa. Trebuie avut în vedere că, deși statul român cu cel dualist deveneau aliați și își acordau sprijin în cazul în care unul dintre ele ar fi fost atacat, România nu i-a abandonat pe frații noștri aflați sub stăpânire austro-ungară, pe care i-a susținut și după 1883 în lupta lor pentru obținerea de drepturi. Tratatul româno-austro-ungar a fost reînnoit de mai multe ori până în anul 1913.

⁷³² Detalii privind situația Armatei Române la izbucnirea Primului Război Mondial în Ion Giurcă, *România și pregătirile pentru intrarea în Primul Război Mondial*, comunicare prezentată la Fundația Europeană Titulescu, București, 10 decembrie 2015.

Treceam prin alternative de speranță și descurajare. Brătianu era convins că mergem cu pași siguri și rezezi spre războiul general”⁷³³.

Regele Carol I al României la Castelul Peș, Sinaia, 1914

Cu certitudine, în cadrul întâlnirilor dintre Carol I și premierul Brătianu s-au discutat și prevederile tratatului pe care România îl încheiase cu Puterile Centrale în anul 1883, care fusese reînnoit ultima dată în 1913. Același I.G. Duca relatează în memoriile sale discreția lui Ion I.C. Brătianu în privința tratatului cu Puterile Centrale, care, în pofida cererilor liderilor liberali, a evitat un răspuns în legătură cu prevederile acestuia: „Nu știu, presupuneți că pentru moment n-am avea nicio alianță cu Puterile Centrale?”⁷³⁴

⁷³³ I.G. Duca, *Memorii*, vol. I, Editura Expres, București, 1992, p. 39

⁷³⁴ *Ibidem*, p. 43

Președintele Consiliului de Miniștri, Ion I.C. Brătianu

Exista o nemulțumire în rândurile oamenilor politici asupra faptului că prevederile Tratatului cu Austro-Ungaria și Germania erau necunoscute, chiar unor foști miniștri de Externe, ceea ce îl îndreptățea pe I.G. Duca să afirme următoarele: „Alianțele adevărate sunt cele care au pătruns în conștiința publică, acelea al căror reciproc folos apare limpede în ochii tuturor interesaților. Alianțele secrete, întemeiate numai pe combinații de cancelarii, pe simpatii de monarhi sau pe angajamente de oameni politici sunt alianțe izbite de caducitate”⁷³⁵. (subl.n.)

I.G. Duca, colaborator apropiat al premierului Ion. I. C. Brătianu

⁷³⁵ *Ibidem*, p. 44.

Aprecierea este plină de realism, întrucât alianțele trebuie să fie în acord cu interesele naționale, privite în evoluție istorică. Ori în anul 1913, când tratatul cu Austro-Ungaria a fost reînnoit, situația geopolitică a României era total schimbată față de anul 1883⁷³⁶.

Alexandru Marghiloman a detaliat întâlnirea sa din 16/29 iulie cu regele Carol I și ne oferă amănunte despre atitudinea suveranului: „Regele examinează trei chestiuni: 1) Starea opiniei publice și armatei: antiaustriacă. 2) Să mergem alături de Austria? Rusia este în stare să răstoarne guvernul bulgar și să atragă Bulgaria de partea ei. Prinși între două focuri, coasta maritimă deschisă și Constanța pierdută. 3) Să mergem în contra ei? Onoarea ne oprește; semnătura noastră pe tratatul de la 1883, încă minim trei ani în vigoare⁷³⁷. Ca urmare, la acel moment Carol I lua în considerare onoarea, nicidecum obligațiile care ne reveneau prin tratatul cu Puterile Centrale⁷³⁸.

Alexandru Marghiloman, germanofil, adept al unei neutralități a României favorabile Puterilor Centrale

La 18/31 iulie 1914, Kaiserul Wilhelm al II-lea i-a transmis regelui Carol I un mesaj prin care îi solicita angajarea țării în război alături de Puterile Centrale: „Eu contez pe tine, ca rege și Hohenzollern, că vei rămâne fidel amicilor tăi și că îți vei ține angajamentele⁷³⁹.

⁷³⁶ Apud Ion Giurcă, *op. cit.*, p. 2.

⁷³⁷ Alexandru Marghiloman, *Note politice*, vol. 1, Editura Scripta, București, 1993, p. 158.

⁷³⁸ Apud Ion Giurcă, *op. cit.*, p. 3.

⁷³⁹ Constantin Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României*, vol.I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 113

Supus presiunilor reprezentanților Austro-Ungariei și Germaniei la București, Ottokar Czernin și Wolfegg Valdese conte de Waldburg, cât și din partea cancelarului german Theobald von Bethmann Hollveg, care la 19 iulie/1 august 1914 îi cerea ultimativ intrarea în război alături de Puterile Centrale, Carol I a decis să convoace un Consiliu de Coroană în cadrul căruia să fie luată o decizie în privința atitudinii României față de evenimentele în curs de desfășurare.

Desfășurat la Sinaia în după amiaza zilei de 21 iulie/3 august 1914, Consiliul de Coroană a fost o confruntare politică decentă între Carol I, susținut de către Petre P. Carp, și ceilalți reprezentanți ai partidelor politice participante la ședință, în frunte cu președintele Consiliului de Miniștri, Ion I.C. Brătianu⁷⁴⁰.

Petre P. Carp, germanofil, adept al intrării României în război de partea Puterilor Centrale

După dezbateri aprinse, a învins punctul de vedere al premierului Brătianu, care și-a argumentat poziția, potrivit însemnărilor lui I.G. Duca, în următoarele cuvinte: „Noi cerem ca România să rămână neutră. Tratatul precum s-a arătat nu ne obligă, dar, chiar dacă ne-ar obliga, România nu poate admite ca aliații ei să dispună de soarta ei fără ca măcar să-și dea oboseala de a o vesti. Austria și Germania au pregătit războiul și l-au declarat. Nu ne-au făcut cinstea să ne comunice măcar

⁷⁴⁰ Detalii în Ion Mamina, *Consiliul de Coroană*, Editura Enciclopedică, București, 1997, p. 27-52; I.G.Duca, *op.cit.*, p. 49-67.

intențiile lor. După ce războiul a fost un fapt împlinit, ne-au cerut să luăm armele alături de ele. Un stat ca al nostru, care în alianță a intrat ca stat suveran și pe picior de egalitate, nu poate fi tratat în așa chip. Acesta n-a fost gândul nici al celor ce acum 30 de ani au legat soarta noastră externă de Tripla Alianță și nici nu poate fi gândul celor răspunzători azi de destinele regatului. Pe de altă parte, România nu ar putea admite să ia armele într-un război a cărui cauză este tocmai nimicirea unei națiuni mici”⁷⁴¹. (subl.n.)

Dezamăgit de cursul dezbaterilor și pozițiile majoritare exprimate, Carol I a încheiat ședința rostind ultimul cuvânt în cadrul acesteia: „Constat că reprezentanții țării, aproape în unanimitate, au cerut neutralitatea României. Ca rege constituțional mă supun votului d-voastră. Mi-e frică însă că prestigiul țării va ieși micșorat din ședința de azi și mă tem că ați luat o hotărâre de care România se va căi în viitor”⁷⁴².

Evoluția evenimentelor va confirma ca decizia Consiliului de Coroană din 21 iulie/3 august 1914 a fost una corectă și în acord cu interesele țării. Soluția adoptată a fost apreciată ca fiind cea mai bună, singura care putea salvarda interesele de viitor ale țării și a fost confirmată printr-o hotărâre a Guvernului din aceeași zi. Decizia României a fost primită cu bucurie e liderii mișcării de emnăcipare națională, ca și de românii din Transilvania, Banat și Bucovina, care nu ar fi putut înțelege vreodată o alianță militară cu stăpânitorii lor vremelnici⁷⁴³.

Comunicatul în legătură cu ședința de la Sinaia, elaborat de către regele Carol I, Ion I.C. Brătianu, Alexandru Marghiloman și Take Ionescu, are o formulare care a avut ca scop scoaterea regelui și a Casei Regale dintr-o situație delicată, cât și exprimarea unei atitudini oarecum echivoce în plan internațional. Nu a fost utilizată formula Consiliul de Coroană, fiind preferată cea de Consiliul de Miniștri prezidat de către suveran, perfect constituțională, nici termenul de neutralitate, atât de utilizat în literatura istorică, precizându-se doar că în acea zi „Cu aproape unanimitate, consiliul a decis ca România să ia toate măsurile, spre a păzi fruntariile sale”⁷⁴⁴. (subl.n.)

Take Ionescu, militant activ al intrării cât mai rapide a României în război alături de puterile Antantei

⁷⁴¹ I.G. Duca, *op.cit.*, p. 59-60

⁷⁴² *Ibidem*, p. 65

⁷⁴³ *România în timpul Primului Război Mondial. Mărturii documentare. Vol. 1 1914-1916*, Coordonatori: Dumitru Preda, dr. Ștefan Păslaru, Comisia Română de Istorie Militară, Editura Militară, București, 1996, p. 6.

⁷⁴⁴ *Conservatorul*, Anul XIV, nr. 161 din 23 iulie 1914

3. Insuficienta pregătire și înzestrare a Armatei Române - motiv esențial în adoptarea neutralității în anii 1914-1916

În cadrul Consiliului de Coroană din 21 iulie/3 august 1914 nu s-a abordat în mod direct starea Armatei Române și capacitatea sa de luptă.

Regele Carol I a insistat pentru intrarea României în război alături de Puterile Centrale considerând că statele membre ale alianței vor ieși învingătoare datorită forței militare de care dispuneau, având convingerea că „*Orice război depinde în mod firesc de soarta armelor, dar este aproape sigur că noi ne vom găsi de partea victoriei și că hotărârea noastră va avea recompensa meritată*”⁷⁴⁵. (subl.n.) Nu era o referire la capacitatea de luptă a Armatei Române, ci doar o apreciere ce se dorea a impresiona participanții la Consiliu. În același timp, Carol I nu a menționat niciun aspect referitor la condițiile politice în care țara să fie angajată în război, la obligațiile părților în caz de victorie. Simplitatea abordării monarhului era deconcertantă dacă avem în vedere modul cum fusese tratată România, stat în tabăra învingătoare în Războiul antiotoman din anii 1877-1878, atât la San Stefano, cât și la Congresul de la Berlin din 1878, în lipsa unor tratate internaționale care să consemneze clauzele angajării într-o conflagrație, în cadrul unei alianțe sau coaliții militare⁷⁴⁶.

Alexandru Marghiloman a susținut ideea neutralității, afirmând următoarele: „*Să ne armăm spre a ne păzi granițele și atâta tot pentru moment*”⁷⁴⁷, iar Ion I.C. Brătianu a subliniat, între altele: „*Să ne armăm, să preparăm opinia publică, să nu ne declarăm neutri, dar în stare de apărare a granițelor noastre*”⁷⁴⁸. Este posibil ca cerințele exprimate să nu fi fost întâmplătoare în condițiile în care ambii oameni politici erau la curent cu starea capacității de luptă a armatei, conștienți de riscurile angajării țării în război într-un moment în care sistemul militar nu era pregătit pentru o intrare imediată în acțiune.

Cel mai realist în abordarea problemei armatei s-a dovedit a fi Mihail Pherekyde, care a apreciat corect că „*Războiul va fi lung, să ne pregătim armata și când vom avea o armată mai puternică, cuvântul nostru va fi mai ascultat decât este astăzi. Neutralitatea sau, mai bine zis, expectativă armată*”⁷⁴⁹ (subl.n.)

Întreaga desfășurare a ședinței Consiliului de Coroană a scos în evidență că decizia adoptată a fost eminentamente politică, marcată de poziții care exprimau o preocupare profundă pentru apărarea intereselor naționale. Ion I.C. Brătianu a dominat categoric ședința Consiliului de Coroană de la Sinaia, atât prin pregătirea oamenilor politici din partidul său și discuțiile preliminare cu cei care îi împărtășeau ideile, cât mai ales prin argumentele aduse la toate problemele ridicate. În acest sens, suntem pe deplin de acord cu aprecierile celor care au evaluat prestația premierului român la acea ședință istorică și care susțin că „*El (Ion I.C. Brătianu - n.n.) nu se putea aventura într-un război, căci armata se afla lipsită de*

⁷⁴⁵ Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond *Casa Regală*, dosar nr. 41/1914, f. 1.

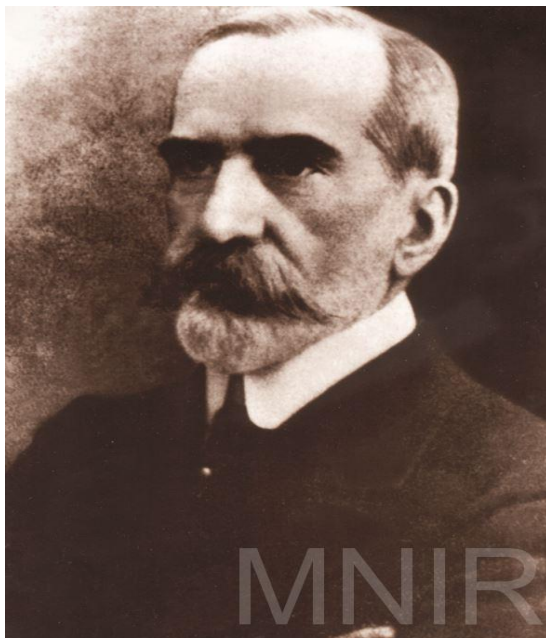
⁷⁴⁶ *Apud* Ion Giurcă, *op. cit.*, p. 4.

⁷⁴⁷ Ion Mamina, *op. cit.*, p. 34

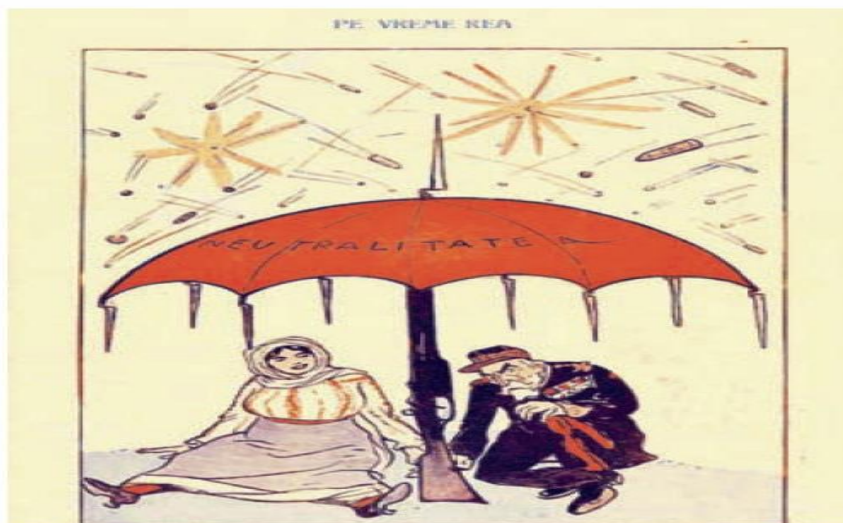
⁷⁴⁸ Alexandru Marghiloman, *op. cit.*, p. 161

⁷⁴⁹ Ion Mamina, *op. cit.*, p. 47

*pregătire. Armata Română nu putea face față unei campanii militare de lungă durată. Ca atare, șeful guvernului român a căutat să câștige timp, pentru a pregăti armata spre a obține pe cale diplomatică acceptarea revendicărilor românești*⁷⁵⁰.
(subl. n.)

Mihail Pherekyde, adept al neutralității Românie

DESEN din „Furnica”, 9 septembrie 1914: România (femeia în costum popular) și Regele Carol I, sub umbrela neutralității

⁷⁵⁰ Atanase Iordache, *Ion I.C. Brătianu*, Editura Albatros, București, 1994, 222

Analiza desfășurării Consiliului de Coroană de la Sinaia supune atenției o întrebare legitimă: De ce nu au fost chemați la ședință reprezentanții armatei ? S-ar putea răspunde că armata era reprezentată de însuși Ion I.C. Brătianu care deținea și portofoliul Ministerului de Război. De ce nu a fost invitat atunci șeful Marelui Stat Major, generalul Vasile Zottu, cel mai în măsură să dea, la nevoie, un răspuns la eventuale probleme ridicate în legătură cu capacitatea de acțiune a armatei la acea data, care putea fi folosit ca argument împotriva celor care se pronunțau pentru intrarea României în război alături de Puterile Centrale. Istoricul militar Ion Giurcă consideră, pe bună dreptate, că o asemenea prezență nu era necesară atâta timp cât lucrurile fusesse pregătite de președintele Consiliului de Miniștri de o manieră care să dea un curs politic discuțiilor . Nu capacitatea combativă a armatei trebuia să fie argumentul pro sau contra intrării în război, ci cel exclusiv politic. Cu toate acestea, apreciem că Ion I.C. Brătianu, fără a exprima clar și explicit, avea în vedere și capacitatea combativă a armatei la data izbucnirii războiului⁷⁵¹.

Ca participant direct la cel de-al Doilea Război Balcanic, fiind mobilizat cu gradul de căpitan la statul major al Corpului 2 armată, Ion I.C. Brătianu a sesizat numeroase disfuncții în organizarea, dotarea și conducerea armatei într-un război care nu a ridicat probleme din punctul de vedere al ducerii unor acțiuni militare efective. Aspectele negative în organizarea și acțiunea armatei în 1913 au fost prezentate și de către generalul Alexandru Averescu în *Raportul general asupra operațiunilor armatei de la decretarea mobilizării și până la retragerea Dunării*, definitivat la 23 august/5 septembrie 1913, din care rezulta necesitatea luării unor măsuri urgente în privința organizării, încadrării, dotării și pregătirii cadrelor și trupei⁷⁵².

La rândul său, Gheorghe Tătărescu, viitorul premier al României, participant și el la război în sudul Dunării, a elaborat studiul denumit *Relele organice ale armatei noastre*, în care a atras atenția asupra lipsurilor ce se manifestau în Armata Română și a cauzelor acestora, considerând că întărirea oștirii constituia o necesitate stringentă⁷⁵³. Din tabăra conservatorilor, Constantin Argetoianu nu s-a sfiit să scoată în evidență lipsa de preocupare a fruntașilor partidului său în privința pregătirii armatei pentru război. Toate aceste semnale au rămas, din păcate, acum ca și în alte situații ulterioare, doar simple abordări retorice a problemelor severe cu care se confrunta Armata Română.

Participarea României la cel de al Doilea Război Balcanic a fost analizată de experții militari care au elaborat o serie de constatări și concluzii ce evidențiau probleme grave în ceea ce privește starea organismului militar la începutul anului 1914.

Astfel, la nivelul comandamentelor de unități și mari unități, în special la diviziile de rezervă (cinci divizii și trei brigăzi de infanterie, două divizii de cavalerie), cât și la regimentele de rezervă, create la mobilizare, s-a constatat o slabă coeziune și un nivel scăzut de pregătire al cadrelor care genera temeri în privința capacității de

⁷⁵¹ *Apud* Ion Giurcă, *op. cit.*, p. 5.

⁷⁵² Arhivele Militare Române (în continuare se va cita AMR), fond *Marele Cartier General*, dosar nr.61/1913, f. 1-24

⁷⁵³ Detalii în, Petre Otu, *Mareșalul Alexandru Averescu, militarul, omul politic, legenda*, Editura Militară, București, 2005, p. 106.

conducere acțiunilor în timp de război. Numărul cadrelor și trupei active era redus (doi ofițeri, cel mult 10 trupă la batalion), predominau ofițerii și subofițerii de rezervă cu o slabă pregătire și calități moral-volitve reduse. Cele 27 regimente de rezervă existente aveau o organizare, încadrare și nivel de pregătire care nu permiteau introducerea lor în luptă imediat după mobilizare. O eventuală angajare imediată în luptă a acestora reprezenta un factor de risc major, cu consecințe grave pentru ansamblul operațiilor planificate sau în curs de desfășurare⁷⁵⁴.

Lipsa mare de cadre necesare armatei a fost prezentată și de către generalul Alexandru Averescu în raportul sus-menționat, din care rezulta că armata mobilizată în anul 1913 a dispus de 10.600 ofițeri, din care doar 3920 erau activi, ceea ce reprezenta 36,98% din total. Comandamentele marilor unități erau slab și insuficient încadrate, brigăzile de infanterie, artilerie și cavalerie nu aveau în organică stat-major, la infanterie companiile din regimentele active aveau de regulă doi ofițeri, din care unul de rezervă, în timp ce la regimentele de rezervă toți ofițerii erau rezervați și în număr insuficient. Se aprecia că la regimentele de rezervă era un deficit de 112 ofițeri pentru funcțiile de comandant de pluton și companie⁷⁵⁵, situația fiind în mare măsură asemănătoare și la regimentele de artilerie.

O situație asemănătoare se înregistrase și la structurile logistice, la unitățile constituite și dispuse în fortificațiile de pe aliniamentul Focșani, Nămolosa, Galați și Cetatea Bucureștiului.

Consecințelor negative generate de deficitul la ofițeri și subofițeri i se adăuga slaba pregătire a cadrelor provenite din rezervă, majoritatea ofițerilor obținând acest statut după un stagiu la trupă de șase luni, urmat de un examen ale cărui cerințe erau departe de a satisface exigențele necesare garanției unei pregătiri care să fie adecvate nevoilor câmpului de luptă. Școlile pregătitoare de ofițeri de rezervă care fusese înființate în anul 1910 erau absolvite de un număr redus de tineri cu pregătire medie sau superioară, astfel că situația nu a putut fi remediată în decurs de trei ani⁷⁵⁶.

Organizarea și funcționarea serviciilor a fost una dintre marile probleme cu care Armata Română s-a confruntat în Campania din anul 1913, aspect consemnat de către generalul Alexandru Averescu în raportul întocmit în luna august a aceluși an: *„Mari neajunsuri au ieșit la iveală în mobilizarea tuturor serviciilor auxiliare, în special a coloanelor de muniții și parcuri de artilerie și a diferitelor formațiuni sanitare, din cauză de excesivă centralizare. Vor trebui modificări adânci, atât din punctul de vedere al organizațiunii, cât și al procedurii de mobilizare a serviciilor. Vor trebui din timp de pace formațiuni corespunzătoare celor din timp de război, cu deosebire de efective nu atât de disproporționate ca în prezent. Executarea rechizițiilor a lăsat, de asemenea, de dorit, și ca timp, dar mai cu seamă ca ordine. Concursul autorităților administrative a fost puțin eficient în unele părți, din care cauză, pentru a nu rămâne în urmă cu mobilizarea, s-a recurs la proceduri, care, desigur, au dat loc la acte arbitrare”*⁷⁵⁷. (subl.n.)

⁷⁵⁴ Apud Ion Giurcă, *op. cit.*, p. 6.

⁷⁵⁵ *România în războiul mondial 1916-1919*, vol. I, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, București, 1934, p. 31

⁷⁵⁶ Apud Ion Giurcă, *op. cit.*, p. 6.

⁷⁵⁷ *Istoria Statului Major General. Documente 1859-1947*, Editura Militară, București, 1994, p. 126

Lipsa și insuficiența unor categorii de materiale necesare armatei la război era o realitate dureroasă, consecință a lipsei de preocupare pentru înzestrare cu mijloace noi de luptă intrate în dotarea armatelor din statele europene. Infanteria și cavaleria aveau în dotare ca armament: carabina Manlicher calibrul 6,5, model 1893, arma de 8 mm model 1889 și 1895, arma Henry Martini de 11 mm, model 1879.

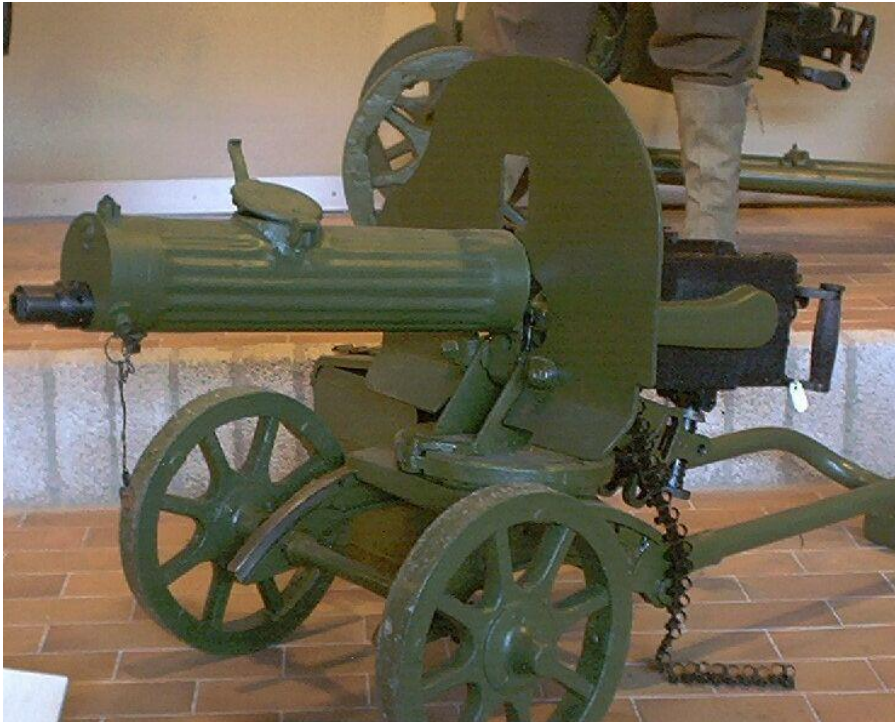
Pușca cu repetiție Mannlicher 8 mm, model 1895

Pușca Henry Martini 11 mm, model 1879

Mitraliera, o armă de foc puternică, intrase masiv în dotarea trupelor de uscat din armatele europene, cu efecte vizibile în tactica subunităților de infanterie și cavalerie. În 1913, sub acest aspect, situația din Armata Română nu era încurajatoare, la regimentele active existând doar o secție cu trei piese, la batalionul de vânători de munte o secție cu două piese, iar la regimentul de roșiori o secție cu trei piese. Regimentele de infanterie de rezervă, precum și regimentele de călărași nu dispuneau de nicio mitralieră⁷⁵⁸.

⁷⁵⁸ Apud Ion Giurcă, *op. cit.*, p. 7.

Mitraliera Maxim 6,5 mm,(7,5) model 1909

La artilerie situația era mai bună, tunul de câmp de 75 mm cu tragere repede fiind materialul cel mai numeros și performant din dotarea Armatei Române.

Tun Krupp 75 mm, model 1904

Dviziile active aveau două regimente de artilerie, organizate pe șase baterii de 75 mm, iar la cele de rezervă pe trei baterii 75 mm și două baterii de 120 mm. Corpurile de armată aveau la dispoziție un număr diferit de baterii și tipuri de material

de artilerie, care totaliza: 15 baterii obuziere 105 mm, patru baterii de munte de 75 mm, trei baterii de munte de 63 mm, două baterii obuziere de 150 mm. Situația muniției era considerată ca necorespunzătoare cantitativ, chiar în condițiile în care pe timpul Campaniei din 1913 consumurile au fost reduse. Grav era și faptul că Arsenalul Armatei avea capacitate redusă de fabricare a muniției de infanterie și a proiectilelor de artilerie, fiind oricând în pericol de a nu dispune de materiile prime necesare, care în majoritate erau importate⁷⁵⁹.

Exista o mare diversitate de material de artilerie, din care doar o parte putea fi utilizat în acțiuni militare ofensive. Cantitatea de muniții era mică în raport cu numărul de piese și nevoile de consum în timp de război. Concret, pentru cele mai numeroase tunuri și obuziere, cu utilizarea cea mai frecventă și indispensabile pentru sprijinul infanteriei, existau următoarele cantități de proiectile pentru o piesă: tun 75mm, model 1904 -1022 proiectile; tun 75mm, model 1880 - 291 proiectile; tun 105 mm ,model 1891 - 361 proiectile; obuzier 150 mm, model 1912 - 409 proiectile, ceea ce reprezenta un raport îngrijorător. Situația era asemănătoare și la muniția de infanterie. Astfel de date generau o întrebare legitimă: Care ar fi fost situația Armatei Române dacă în Campania din 1913 din Bulgaria ar fi fost angajată în acțiuni de luptă ?

Lipsuri majore erau și în privința asigurării echipamentului, în special a celui pentru iarnă, estimate la un deficit de 75-90%, cât și la materialul sanitar, deși în cursul anului 1913 legislația și fondurile alocate au determinat o oarecare îmbunătățire, insuficient resimțită la nivelul unităților și subunităților. Toate aceste aspecte au fost luate în considerare de către guvernul Ion I.C. Brătianu, instalat la conducerea țării în data de 4/17 ianuarie 1914⁷⁶⁰.

În legătură cu acest fapt, I.G.Duca sublinia în memoriile sale că „[...] Armata trebuia neapărat întărită și înzestrată cu tot ce s-a dovedit a-i fi lipsit, fiindcă aici e locul să spunem că lipsurile se dovediseră a fi fost atât de serioase încât dacă am fi fost siliți să dăm în Bulgaria adevărate lupte, și dacă acest război nu s-ar fi redus la o plimbare triumfală, am fi avut surprize dureroase”⁷⁶¹. (subl.n.)

Semnalul de alarmă exprimat de I.G. Duca a fost avut în atenție, iar în prima jumătate a anului 1914 bugetul Ministerului de Război pentru anul 1914/1915 a fost stabilit la 98.122.472 lei, cu 6.228.995 lei mai mult față de cel din anul precedent. Suma nu era foarte mare, dar a reprezentat un progres care dovedea preocuparea șefului executivului pentru îmbunătățirea situației armatei.

În condițiile în care prin alocări bugetare problemele privind ridicarea capacității de luptă a armatei nu puteau fi rezolvate în timp util, guvernul a contractat, la 1/14 aprilie 1914, două credite extraordinare, în valoare de 107 milioane, respectiv 196 milioane lei, pe o perioadă de cinci ani. Prin alocările bugetare, aplicându-se principiul efectivelor armatei după buget, la 1/14 aprilie 1914, dată la care intra în vigoare noua ordine de bătaie în Ministerul de Război, s-a stabilit o creștere a efectivelor la ofițeri și trupă, astfel: 7059 de ofițeri pentru anul 1914/1915 față de 6148 în anul 1913/1914 și 105.512 trupă față de 94.170 în anul 1913/1914⁷⁶².

⁷⁵⁹ *Ibidem*, p. 8

⁷⁶⁰ *Ibidem*, p. 9.

⁷⁶¹ I.G. Duca, *op.cit.*, p. 2

⁷⁶² *Apud* Ion Giurcă, *op. cit.*, p. 9.

Cu fondurile alocate creșterii efectivelor armatei, în conformitate cu prevederile Decretului-lege nr. 1444 din 1 aprilie 1914⁷⁶³, s-a reușit transformarea celor cinci divizii de rezervă, corespunzătoare celor cinci corpuri de armată, în divizii teritoriale, cu numerotarea diviziilor 11-15 infanterie, având reședințele în garnizoanele Craiova, București, Ploiești, Iași și Constanța. Fiecare divizie teritorială a primit în structură câte un regiment de artilerie de câmp (regimentele 21-25 artileriei dislocate în garnizoanele Caracal, Mihai Bravu, Focșani, Botoșani și Medgidia), fapt ce asigură, teoretic, o putere de foc sporită mării unități și un suport moral semnificativ pentru subunitățile de infanterie. Aceeași măsură a fost adoptată și în cazul diviziilor de cavalerie, cu reședințele la București și Iași, și Brigăzii 4 Călărași, cu reședința la Roman, astfel că în toate aceste mari unități au fost prevăzute și încadrate comandamentele și unitățile, conform ordinii de bătaie la pace⁷⁶⁴.

Tot la 1/14 aprilie 1914 a fost emis Decretul-lege nr.1445 prin care au fost stabilite unitățile de cavalerie și artilerie călăreață care urmau să intre în compunerea diviziilor de cavalerie, precum și cele destinate a intra în compunerea brigăzilor de călărași.⁷⁶⁵

Prin același decret a fost înființate Direcția Superioară și Inspectoratul General al Stabilimentelor Militare de Artilerie, subordonate direct Ministerul de Război, și Școala Subofițerilor de Infanterie, cu reședința la București, subordonată Direcției Infanteriei.

În ceea ce privește artileria, s-au înființat 15 baterii obuziere ușoare de 105 mm, care urmau a fi repartizate corpurilor de armată sau păstrate la dispoziția Marelui Stat Major, în urma transformării divizioanelor de obuziere ușoare în cinci regimente de obuziere ușoare, dislocate în garnizoanele Slatina, București, Râmnicu Sărat, Bacău, Constanța⁷⁶⁶.

Cele 40 de batalioane de rezervă au fost transformate în 40 de regimente teritoriale, fiecare regiment fiind organizat pe trei batalioane și o secție mitraliere. Deși efectivele unui regiment teritorial la pace erau de doar nouă ofițeri și 111 trupă, se constată o creștere semnificativă a numărului de militari în termen și reangajați, creându-se un nucleu de moblizare care asigură minimul necesar desfășurării activităților de trecere de la starea de pace la cea de război, fără a se realiza însă o ridicare a capacității de luptă a marilor unități și ubnități. Pentru regimentele de infanterie teritoriale și cele de roșiori a fost prevăzută câte o secție de mitraliere, ceea ce constituia un progres ne semnificativ⁷⁶⁷.

Modul de funcționarea serviciilor sanitare și de intențență în Campania din anul 1913 a impus factorilor de decizie din conducerea armatei crearea în cadrul Direcției Intențență și Direcției Sanitare a serviciului de stat major, care avea ca responsabilitate pregătirea și conducerea mobilizării structurilor, studiul funcționării acestor structuri în diferite ipoteze, în acord cu cele studiate de către Marele Stat Major. La Serviciul Intențență s-a înregistrat transformarea celor cinci escadroane de

⁷⁶³ *Monitorul Oficial*, nr.5 din 5 aprilie 1914, p.297

⁷⁶⁴ *Apud* Ion Giurcă, *op. cit.*, p. 10.

⁷⁶⁵ *Monitorul Oficial*, nr. 5 din 5 aprilie 1914, p. 299

⁷⁶⁶ *Apud* Ion Giurcă, *op. cit.*, p. 11.

⁷⁶⁷ *Ibidem*.

tren ale corpurilor de armată în cinci divizioane de tren (dislocate în garnizoanele Craiova, București, Galați, Roman, Cernavodă), fiecare organizat pe câte două escadroane, ceea ce asigura o mai bună posibilitate de aprovizionare a unităților luptătoare⁷⁶⁸.

Problema ridicării capacității de luptă a armatei, privită din prisma asigurării marilor unități și unități cu resurse umane și materiale, revenea Ministerului de Război. Sarcina rezolvării problemei a revenit generalului Dumitru Iliescu, un om de încredere al premierului Ion I.C. Brătianu.

Cele două credite extraordinare în valoare de 303 milioane lei, contractate pentru cinci ani, erau destinate completării materialului de război, scop în care ministerul de resort a elaborat un *Plan de completare a materialului de război*, în care a s-a prevăzut: „*Completarea cailor, binocurilor, telemetrelor, materialului de geniu, materialului de transmisiuni, trăsurilor, chesoanelor, materialului sanitar, îmbrăcămintei, marelui echipament, harnașamentului, hranei de rezervă, hărților, etc.*”⁷⁶⁹

Atenția principală era acordată asigurării armamentului de infanterie, materialului de artilerie și munițiilor din import, concomitent cu mărirea producției interne la Pirotehnia și Arsenalul Armatei.

Pentru infanterie se avea în vedere achiziționarea a 200.000 arme, 134 mitraliere, 582 puști-mitralieră, 22.000 carabine, 45.000 pistoale și 85.000 pumnale, care se aprecia că vor asigura necesarul pentru unitățile existente la pace și prevăzute a fi completate sau înființate la mobilizare, conform planurilor existente⁷⁷⁰.

Pentru completarea unităților de artilerie se avea în vedere achiziționarea a 60 baterii de artilerie de câmp cu tunuri de 75 mm, 26 baterii de munte, 10 baterii obuziere grele de 150 mm, 15 baterii tunuri grele de 105 mm, cât și muniția necesară pentru acestea. În privința muniției, urmau a fi comandate 100 milioane cartușe pentru armamentul de infanterie, 124.000 proiectile de artilerie de 75 mm, 4000 proiectile pentru obuzierul de 150 mm. Se mai avea în vedere completarea samarelor pentru artileria de munte, chesoanelor pentru muniția de infanterie și coloanelor de muniții pentru tunuri și obuziere⁷⁷¹.

Măsurile stabilite în primăvara anului 1914 au fost puse în aplicare începând cu luna mai a aceluși an, premierul Ion I.C. Brătianu îndeplinind și atribuțiile de ministru de Război și implicându-se direct în problema achiziționării și fabricării materialelor necesare armatei.

În cadrul noii ordini de bătaie a armatei intrate în vigoare la 1/14 aprilie 1914, colonelul Vasile Rudeanu (avansat în grad în acea zi), a fost încadrat ca Director Superior al Armamentului în Ministerul de Război, funcție cu mare responsabilitate, dar în deplină concordanță cu experiența și calitățile sale, întrucât, potrivit însemnărilor din memoriile sale: „*Cunoșteam, în parte, marile lipsuri în armamente,*

⁷⁶⁸ *Ibidem.*

⁷⁶⁹ *România în Războiul Mondial 1916-1919*, p. 34

⁷⁷⁰ *Apud* Ion Giurcă, *op. cit.*, p. 12.

⁷⁷¹ *Ibidem.*

*munii și materiale de război de care suferea armata noastră, precum și subțila îndărătnicie a guvernelor, când era vorba de cheltuieli pentru înarmare*⁷⁷². (subl.n.)

Colonelul (din 1917, general de brigadă) Vasile Rudeanu, ofițer care a adus servicii considerabile României și armatei sale în Războiul de Întregire Națională prin rolul important pe care l-a avut în obținerea ajutorului aliaților în ceea ce privește înzestrarea Armatei Române cu armament și tehnică de luptă

Din dispoziția lui Ion I.C. Brătianu, la începutul lunii mai 1914, colonelul Rudeanu, în fruntea unei comisii formată din ofițeri de artilerie, a plecat la Roma cu misiunea „să ia cunoștință atât de noul tun de câmp italian, cât și de capacitatea de producție a noii industrii metalurgice de la Terni”⁷⁷³.

La întoarcerea din misiune, colonelul Vasile Rudeanu a înaintat ministrului de Război un raport prin care propunea, între altele, „ca ministerul să cumpere o baterie de tunuri de câmp italiene cu afete bifléche, care să fie îndeaproape experimentată în țară. Bateria cumpărată putea servi, până la posedarea unui material special, la apărarea noastră aeriană”⁷⁷⁴, solicitare ca a fost aprobată, iar bateria de tunuri a fost comandată.

⁷⁷² General Vasile Rudeanu, *Memorii din timp de război*, Editura Militară, București, 1989, p. 102

⁷⁷³ *Ibidem*, p.103

⁷⁷⁴ *Ibidem*, p.105

Datele prezentate evidențiază cu claritate că la data declanșării primei conflagrații mondiale, Armata Română avea dotarea de la sfârșitul celui de al Doilea Război Balcanic. În toamna anului 1914, colonelul Rudeanu îi sintetiza premierului Ion I.C. Brătianu această situație, astfel: „*Armata noastră e departe de a fi gata pentru război și pregătirea ei n-ar putea fi realizată decât cu mari greutăți și după un timp relativ destul de lung*”⁷⁷⁵. (subl.n.)

Problema cea mai gravă viza situația muniției și posibilitățile scăzute de a fi fabricată în țară, în condițiile în care importurile se efectuau cu dificultate și incertitudinea respectării contractelor, din cauza nevoilor mari a fiecărei țări, cât și a suspiciunilor în privința atitudinii viitoare a României.

Semnificativă pentru starea reală a capacității de luptă a Armatei Române o reprezintă situația prezentată premierului Ion I.C. Brătianu, la 9/22 noiembrie 1914, de către colonelul Vasile Rudeanu în ceea ce privește stocurile de muniții existente: „*Dacă intrăm în război cu munițiile ce avem, după circa două săptămâni de lupte, o parte din artileria noastră va fi silită să înceteze focul; o altă parte după trei săptămâni, iar la o lună și jumătate, întreaga noastră artilerie, din lipsă de muniții, nu va mai putea lupta. După aproximativ o lună de război și o treime din infanteria noastră va fi și ea silită să înceteze lupta. Celelalte două treimi, lipsite de sprijinul artileriei, nu vor mai putea ține mult. Oștirea noastră va merge la înfrângere*”⁷⁷⁶. (subl.n.)

Era o radiografie gravă a stării reale a armatei, iar Ion. I.C. Brătianu a avut permanent în vedere acest fapt pe parcursul celor doi ani de neutralitate în negocierile pe care le va purta cu puterile Antantei în privința datei intrării României în război.

4. Concluzii

La 15/28 iulie 1914, trupele de uscat ale Armatei Române se compuneau din: cinci corpuri de armată, fiecare cu două divizii de infanterie, o brigadă de călărași, un regiment de obuziere 105 mm și un batalion de pionieri; cinci comandamente teritoriale și ale unităților de rezervă corespunzătoare corpurilor de armată, fiecare cu opt regimente cadre și un regiment de artilerie tunuri 75 mm; două divizii de cavalerie, fiecare cu câte trei brigăzi de călărași și un divizion de artilerie călăreață. La dispoziția Ministerului de Război se aflau: Comandamentul Cetății București cu Regimentul 1 Cetate, Comandamentul Regiunii Întărite Focșani, Nămolosa, Galați cu trei batalioane cetate; un divizion obuziere 150 mm, un divizion tunuri munte 75 mm, câte un batalion de pionieri cetate, cai ferate, pontonieri, specialități⁷⁷⁷.

În ceea ce privește efectivul de ofițeri combatanți, la 1/14 iulie 1914 existau 4890 ofițeri activi (3935 ofițeri în trupele de uscat, 130 în marină, 45 în trupele de jandarmi, 455 de specialitatea intendență și administrație, 325 medici, farmaciști, veterinari) și 6212 ofițeri de rezervă (din care 4654 în trupele de uscat)⁷⁷⁸. Datele sunt

⁷⁷⁵ *Ibidem*, p. 121

⁷⁷⁶ *Ibidem*, p. 123

⁷⁷⁷ *România în Războiul Mondial 1916-1919*, p. 35-36

⁷⁷⁸ *Ibidem*, Anexa nr. 4, f.p.

relevante pentru evidențierea numărului redus de ofițeri activi, privit și din perspectiva nivelului de pregătire al ofițerilor de rezervă.

Situația de efective la pace și cea de la mobilizare este la rândul ei edificatoare în privința capacității combative a armatei, în condițiile în care se ia în calcul doar aspectul cantitativ, ceea ce nu este suficient de relevant pentru o evaluare corectă a situației de fapt. Astfel, la pace existau 6159 ofițeri, 94.170 reangajați și trupă, 202 batalioane, 83 escadroane, 147 baterii de artilerie, iar necesarul la mobilizare era de 11.107 ofițeri, 466.983 reangajați și trupă, 249 batalioane, 199 baterii și 180 mitraliere⁷⁷⁹.

Raportat la situația dotării armatei cu armament și muniții, a gradului de asigurare a necesarului de război în conformitate cu planul de mobilizare la alte categorii de material necesar marilor unități și unități, este cât de poate de evident că angajarea României în război în vara anului 1914 reprezenta un risc major.

Prin urmare, apreciem că decizia Consiliului de Coroană din 28 iulie/3 august 1914 a fost în acord total cu starea reală a țării și armatei la acea dată și a avut ca scop apărarea intereselor strategice naționale.

Timp de doi ani, până în august 2016, ambele tabere beligerante, care recunoscuseră statutul de neutralitate al României, au întreprins acțiuni concertate pentru a determina aderarea acesteia la propriul bloc militar, acțiuni care s-au derulat pe o plajă largă, de la promisiuni teritoriale până la amenințări directe cu ocupația militară.

La 4/17 august 1916, la București, au fost semnate, după cum bine se cunoaște, într-o strictă confidențialitate Tratatul de Alianță și Convenția Militară dintre România și Antantă. Prin cele două documente secrete, Franța, Marea Britanie, Rusia și Italia garantau integritatea teritorială și dreptul statului român de a uni teritoriile din Austro-Ungaria locuite în majoritate de conaționali săi. În schimb, guvernul român se obliga să declare război Dublei Monarhii, cel mai târziu la 15/28 august 1916. Cele două părți se angajau să nu încheie pace separată, Marile Puteri aliate recunoscând dreptul României de a avea un tratament egal la viitoarea conferință de pace, ceea ce, chiar dacă s-a dovedit a fi o prevedere formală, însemna mult în practica relațiilor internaționale într-o coaliție asimetrică⁷⁸⁰.

Deși campania Armatei Române din 1916 s-a încheiat dramatic, intrarea României în război a adus importante avantaje cauzei aliaților. Chiar dacă actul României nu a înclinat în mod decisiv balanța victoriei în favoarea Antantei, el a contribuit în mod sensibil la întărirea potențialului militar al acesteia. Alăturându-se Franței, Angliei, Rusiei și Italiei într-un moment în care soarta conflictului era încă departe de a fi decisă, România a aruncat întregul ei potențial uman, militar și economic în lupta împotriva Puterilor Centrale.

1.1.1.1 Printre multiplele motive care au condus la înfrângerea Armatei Române în Campania din 1916 se numără și starea precară de înzestrare și pregătire a trupelor. Măsurile de remediere întreprinse în acest scop în anii neutralității au fost neesențiale, comparativ cu amploarea acțiunilor militare ce trebuiau desfășurate

⁷⁷⁹ *Ibidem*, Anexa nr. 15, f.p.

⁷⁸⁰ *România în timpul Primului Război Mondial. Mărturii documentare. Vol. 1 1914-1916*, p. 8.

de Armata Română pe două fronturi împotriva unui adversar superior pregătit și înzestrat și având experiența a doi ani de război. Aceste deficiențe, cu caracter de perenitate, din nefericire, vor fi suplinite, în 1916, 1917 și ulterior, de eroismul și spiritul de sacrificiu al ostașului român, de îndelunga lui răbdare și rezistență în fața lipsurilor și greutăților de tot felul, de dragostea lui profundă pentru pământul țării, pe care l-a apărut cu credință neclintită și pentru care și-a dat viața.

Stăvilirea înaintării trupelor Puterilor Centrale, spre sfârșitul anului 1916, pe linia Carpaților Orientali, cursurile inferioare ale Putnei, Siretului și Dunării, l-au determinat pe generalul Erich Ludendorf, șeful Marelui Cartier General german, să menționeze în însemnările sale că: „*Noi am bătut armata română dar n-am putut s-o distrugem. Am obținut rezultatele care au fost posibil de obținut, dar trebuia să lăsăm totodată în Dobrogea și Valahia forțe pe care înainte de intrarea României în război le foloseam pe frontul oriental și pe frontul occidental sau chiar în Macedonia. În pofida victoriei obținute împotriva armatei române, noi eram mai slabi în ceea ce privește desfășurarea generală a războiului*”⁷⁸¹ (subl.n.).

În legătură cu rezultatul campaniei Armatei Române din 1916, Glenn E Torrey subliniază următoarele: „*Înfrângerea României a fost un fapt previzibil pentru cei care cunoșteau poziția geografică vulnerabilă din punct de vedere strategic a țării, armata prost instruită și slab echipată, incompetența înaltului comandament și promisiunile îndoielnice de susținere făcute de aliații ei. Fără îndoială că la acești factori s-a gândit atașatul militar britanic când i-a mărturisit,*

*cu conștiința încărcată, colegului său francez la scurt timp după ce semnaseră convenția militară: «Mă simt ca un asasin plătit»*⁷⁸² (subl.n.).

Concluzionând, se poate afirma, cu deplin temei, că un factor esențial în neîndeplinirea de către Puterile Centrale a obiectivului strategic de distrugere a trupelor române și de scoatere din război a României în anii 1916-1918 l-a constituit spiritul de sacrificiu, dârzenia și eroismul dovedite de ostașul român pe câmpul de luptă, care au suplinit și de această dată lipsurile de tot felul, calități ce vor reprezenta, peste timp și vremuri, mărturii perene ale acestor excepționale virtuți care au strălucit în Războiul de Întregire Națională.

⁷⁸¹ Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *De la statul geto-dac la statul român unitar*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 508.

⁷⁸² Marthe Bibesco, *Lord Thomson of Cardington: A Memoir and Some Letters*, Londra, J. Cape, 1932, p. 119, apud Glenn E. Torrey, *România în Primul Război Mondial*, Traducere din limba engleză de Dan Criste, Editura Meteor Publishing, București, 2014, p. 349.